

Rudolf Khol: *Snahy o záchranu hradu Frymburk u Nového Hrádku (od poloviny 20. Století do současnosti)*, Hradec králové 2015,

Práce o rozsahu 64 stran po obsahu (s. 1) a seznamu v textu použitých zkratk (s.2-3) se skládá z následujících částí : Úvodu (s. e4-5), přehledu dějin hradu (s. 5-6) pokusu o jeho zařazení ho hradní typologie (s. 6-10),. dále kapitoly Snahy o záchranu hradu od 2.poloviny 20. Století rozdělená do sedmi kapitol (s. 11-61) a Závěru (s. 62-63). K práci dále patří Seznam použitých pramenů a literatury (s. 63-64).

V Úvodu se autor zabývá vytyčením náplně práce a způsobem jejího zpracování. Zdůrazňuje, že nejde o přehlednou historii hradu, ale o zachycení snah o jeho záchranu, která musí vycházet z archivních pramenů, případně i z „oral history“, neboť literatura k takto vytyčené tématice prakticky neexistuje. V úvodu je vytyčen též záměr využít získaných poznatků k pozdějšímu vypracování moderní vědecké monografie hradu.

Kapitola pojednávající o starších dějinách hradu je pouze informativní a stručná, neboť je jen úvodem k vlastní práci a navíc starším dějinám hradu byla již v literatuře věnovánavětší pozornost (nap. Heber, Sedláček, Dragoun, Durdík), takže přílišné rozšíření této kapitoly by vedlo jen k opakování již publikovaných faktů. Zde jen připomínám, že při zmínce o Heberovi, zřejmě na základě ne zcela přesného překladu německého originálu vznikly určité nejasnosti o datu Heberovy návštěvy hradu a informátorovi, který mu poskytl údaje o starším stavu hradu. Heber hrad navštívil v roce 1842 a informátorem byl jakýsi osmdesátiletý obyvatel Nového Hrádku, který mluvil o stavu hradu za svého mládí,(s. 7, pozn č. 9).

Za přínosnější je třeba považovat autorovo shrnutí názorů na zařazení složité architektury Frymburka do hradní typologie, které dosud, hlavně bez průzkumu charakteru hradní věže není zcela jasné. Součástí této kapitoly je podrobnější popis současného stavu hradu, který mohl být případně zařazen jako samostatná kapitola hned na začátku práce.

Vlastním jádrem práce je rozsáhlá kapitola zabývající se pokusy o záchranu hradu v 2. polovině 20. a v prvních letech 21. století. Hrad tehdy prošel složitými vlastnickými vztahy. Poslednímu soukromému majiteli Václavovi Bartoňovi-Dobenínovi, který hrad vlastnil jako součást velkostatku Nové Město nad Metují, byl hrad zabrán a přešel do státního vlastnictví.. K tomu došlo v roce 1948, nikoli však konfiskací, jak uvádí autor (s. 11), ale znárodněním velkostatků a lesů. Objekt stojící na lesní parcele připadl do správy tehdejšího n.p. Československé státní lesy, který měl převzít i zodpovědnost za údržbu památky, která však

činnosti tohoto podniku byla značně vzdálená. Již od roku 1950 se začaly rozvíjet snahy o provedení údržby a záchranu hradu, jehož stav se neustále zhoršoval. U počátku těchto snah stáli např. Václav Příbyl, Robert Řemínek, František Novotný a další, kteří byli hlavně milovníky historických památek, a rovněž představitelé obce Nový Hrádek, na jejímž katastru hrad stojí. Většinou tyto snahy skončily návrhem určitých úprav, případně stavebně historickým posouzením stavu hradu, ale v praxi, hlavně pro nedostatek financí, zůstalo obvykle jen u drobných oprav, odstranění náletové zeleně, ale k rozsáhlejšímu zabezpečovacím pracím na hradě nedocházelo. Poznatky o špatném stavebním stavu, který mohl ohrožovat návštěvníky, vedly k úřednímu omezení návštěv hradu. Situace, kdy byly provedeny určité průzkumové práce, dokládající nutnost provedení údržby hradu, příslib finanční podpory státu, neboť majitel – Státní lesy prostředky na tuto údržbu neměl, která nakonec nebyla realizována, se opakoval prakticky až do 90 let 20. století.

První euforie po roce 1989 vedla k zesílení snah o záchranu hradu, které soustřeďoval nově založený Kruh přátel hradu Frymburka, však záhy opadla a ani J.M. Bartoň, kterému byl hrad v roce 1992 v rámci restituce vrácen, neměl zájem vkládat finanční prostředky do rekonstrukce hradu. Nově se začala rozvíjet snaha o záchranu hradu po roce 2007, kdy se do jejího čela postavila Společnost ochránců památek ve východních Čechách, která začala znovu organizovat brigády na záchranu hradu a hledat cesty k získání potřebných finančních prostředků.

Významným mezníkem v dějinách hradu se stal 29. listopad 2010, kdy hrad, po působení různých správců, získali do vlastnictví od Bartoňů Miloslav a Miroslava Kahounovi, kteří se rozhodli provést konzervaci a rekonstrukci celého hradního areálu, aby mohl být bezpečným cílem turistů. V roce 2011 pak bylo založeno občanské sdružení Nový kruh přátel hradu Frymburka, které chce majitelům v jejich činnosti napomáhat.

V závěru kapitoly jsou charakterizovány akce, které podnikli noví majitelé do konce roku 2013. Jejich činnost zkomplikovalo zřícení části plášťového zdiva věže v květnu 2013, na nutnost jehož oprav bylo upozorňováno již od 70. let 20. století.

Za cenné lze považovat to, že všechny akce jsou doloženy archivním materiálem či svědectvím pamětníků

Stručný Závěr shrnuje nejdůležitější problémy etapy boje za záchranu hradu v době od poloviny 20. století.

K závěrečnému Seznamu pramenů literatury jen poznamenává, že není třeba oddělovat studie články od ostatní literatury týkající se hradu . U syntetické literatury by však měly být uvedeny stránky, na kterých je zmínka o Frymburku, což zde chybí.

Závěr: I přes drobné více méně formální připomínky doporučuji práci k obhajobě jako práci bakalářskou. Je třeba zdůraznit, že práce přináší nový v kastelologické literatuře dosud opomíjený pohled na dějiny hradů – totiž zachycení velmi složitého vývoje snah a někdy spíš bojů s nepochopením o jejich zachování a to nejen v 2. polovině 20.století, kdy hrady byly oficiálně chápány jako sídla feudálních vykořisťovatelů, ale i po vlastenecké euforii počátkem 90. let, i v dalších letech až do současnosti.

Prof. PhDr. František Musil CSc

Hradec králové 24- 4. 2015